

**Якимчук А. Ю., д.е.н., професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності;
Клімова А. В., аспірант, завідувач відділу ліцензування та акредитації (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)**

ІНСТРУМЕНТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Згідно законодавства України заклади вищої освіти (ЗВО) можуть розпочинати свою діяльність тільки за наявності ліцензій. Ліцензування – це підтвердження права ЗВО здійснювати діяльність щодо надання послуг для отримання вищої освіти на рівні державних стандартів. Метою такого ліцензування є встановлення відповідності програми діяльності ЗВО заявленому статусу, створення рівних можливостей для суб'єктів підприємництва на ринку освітніх послуг, забезпечення захисту прав і законних інтересів держави й замовників цих послуг. У даній статті проаналізовано досвід розвинених держав світу щодо реалізації ліцензійного процесу закладами вищої освіти (освітніми організаціями) та виявлено перспективи удосконалення його в Україні. На основі досвіду країн Європейського Союзу визначено нові тенденції удосконалення української системи ліцензування діяльності ЗВО, обґрунтовано необхідність проведення змін у державній політиці щодо раціоналізації освітнього процесу відповідно до концепції сталого розвитку на умовах підвищення якості освіти. Сформовано новий організаційно-економічний механізм ліцензійної діяльності в Україні.

Ключові слова: економічні інструменти; ліцензування; акредитація; економіка; міжнародний досвід; заклади вищої освіти.

Постановка проблеми. Освітній процес у будь-якій розвиненій державі має велике соціально-економічне значення, особливо в сучасних умовах децентралізації влади, формування об'єднаних територіальних громад, забезпечення та зростання показників якості вищої освіти. Саме освіта для молоді і людей старшого віку є стимулом до розвитку держави. Надзвичайно відчутна роль освіти у розвитку галузей національної економіки, реалізації

євроінтеграційних процесів, куди нині рухається Україна. Саме тому соціально-економічне значення освіти нині зростає у світі, в цілому освіченість громадян здатна впливати на процеси ініціалізації місцевих ініціатив, особливо в сучасних умовах децентралізації влади. Тому пошук найбільш дієвих інструментів забезпечення якості освіти у глобалізованому світі стало центром даного наукового пошуку. Все це сформувало мету, предмет та актуальність теми даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням удосконалення ліцензійної діяльності займалися І. Каракчієва, Т. Южакова, Т. Савенкова, О. Верденхофа, Н. Опар, В. Конограй, Л. Мартинець та ін. Проте саме питанням імплементації позитивного досвіду розвинених країн у сфері ліцензійної діяльності достатньої уваги не приділялося. Все це зумовило предмет даного дослідження.

Постановка завдання. Дослідити перспективи розширення стимулятивних інструментів ефективного використання ліцензування, оцінити перспективи й можливості впровадження кращого закордонного досвіду задля підвищення якості освіти ЗВО в Україні.

Виклад основного матеріалу. Надзвичайно важливе значення у підвищенні ефективності освітнього процесу ЗВО має процедура ліцензування будучи одним із інструментів зовнішнього забезпечення якості освіти. Розвинені держави світу мають значний досвід використання інструменту ліцензування відповідно до європейських освітніх директив та стандартів, який має бути імплементовано в Україні, яка прагне до Європейського Союзу. Дослідження сучасної світової системи механізмів та інструментів, які регулюють діяльність ЗВО, дозволяє визначити позицію країни на міжнародному ринку освітніх послуг, а також сформувати перспективи подальшого (стратегічного) розвитку освіти у державі.

Стрімке зростання ринку освітніх послуг на міжнародній арені супроводжує розвиток системи забезпечення якості освіти, що полягає у підвищенні вимог до проведення незалежної зовнішньої оцінки якості цих послуг. Аналіз практики застосування механізмів ліцензування й акредитації на всіх рівнях освіти, які використовуються для державного регулювання цієї галузі в європейських країнах, засвідчили, що ці механізми мають певну схожість із тими, які нині використовують в Україні.

В Україні задля здійснення освітньої діяльності ЗВО повинні пройти процедуру ліцензування. При цьому необхідно дотриматися низки вимог для отримання ліцензії, включаючи кадрові,

матеріально-технічні, організаційні. Процедура ліцензування із отриманням єдиного обов'язкового підтверджуючого документа притаманна для таких держав, як Франція, Німеччина, Іспанія, Угорщина, Ізраїль, Греція, Канада, Мексика, Туреччина, Фінляндія, Чехія, Естонія, Південна Корея, Чилі (14 з 34 країн ОЕСР). Найбільш відповідний українському механізм здійснення освітньої діяльності притаманний Південній Кореї, де право проведення освітньої діяльності ЗВО надається за освітніми програмами, зазначеними в ліцензії. Проте у Канаді, Німеччині, Греції, Туреччині, Ізраїлі, Франції, Чеській Республіці, Чилі ця процедура передбачає надання ліцензії на створення освітньої організації (8 з 34 країн ОЕСР) [1].

У Естонії дозвіл (ліцензія) на освітню діяльність надається лише для приватних університетів всіх видів і курсів тривалістю понад 120 годин. У приватних університетах кожна програма ліцензується окремо (а не в цілому університет). Причому у ліцензії зазначено програми, за якими університет може проводити навчання і назву міста, у якому університет може здійснювати навчання. Ліцензії видають на певний період часу, наприклад, якщо програма на три роки, ліцензія зазвичай видається на 3 роки. Для того, аби отримати ліцензію на реалізацію бакалаврської чи магістерської програми, університет має подати дані про свою матеріальну базу, письмову згоду на проведення конкретних дисциплін за програмами майбутніх вчителів тощо. Стандарт вищої освіти передбачає, що 50% навчальної програми мають бути укомплектовані викладачами університетів. Університети можуть видавати державні дипломи тільки після позитивної акредитації. Процес акредитації естонських університетів складається з таких етапів, як самоаналіз (система внутрішнього оцінювання якості), зовнішня оцінка якості, яку проводить міжнародна експертна комісія [2].

Вступ до освітньої діяльності приватних освітніх організацій характерний для Австрії, Великої Британії, Ісландії, Італії, Норвегії, Японії (6 з 34 країн ОЕСР). Наявність такого дозволу визначає можливість отримання державного фінансування. Процедура ліцензування за загальноосвітніми обов'язковими програмами характерна для Австрії, Бельгії, Великобританії, Угорщини, Німеччини, Греції, Данії, Америки, Ірландії, Ісландії, Іспанії, Італії, Канади, Люксембургу, Мексики, Нідерландів, Норвегії, Польщі, Португалії, США, Туреччини, Фінляндії, Франції, Чехії, Чилі, Швейцарії, Естонії, Південної Кореї (29 з 34 країн ОЕСР). А вступ до освітньої діяльності в Німеччині, Ізраїлі, Іспанії, Мексиці та Південній Кореї (5 з 34 країн ОЕСР) є досить складною процедурою [1-3].

Процедура допуску ведення освітньої діяльності у Бельгії, Великобританії, Нідерландах, Новій Зеландії, Швеції та Японії має дозвільний характер. Дана процедура передбачає ведення Єдиного державного реєстру освітніх організацій. У цих країнах, за винятком Великобританії, ліцензія надається для створення освітньої організації. У таких державах, як Австралія, Словаччина, Словенія процедуру допуску до ведення освітньої діяльності не встановлено законодавством. Головними критеріями допуску до освітньої діяльності в країнах ОЕСР є безпека умов, кваліфікація професорсько-викладацького складу й дотримання рівня освітньої діяльності затвердженим освітнім стандартам. Крім того, у Фінляндії, Норвегії, Німеччині, Португалії та Іспанії найважливішим критерієм є обґрунтування створення освітньої організації на основі демографічних показників. Проте, низка країн мають індивідуальні особливості, зокрема, такі як:

- у Греції освітня діяльність щодо домашнього репетиторства ліцензується, до того ж коледжі, центри, інститути професійного розвитку мають ліцензію як загальноосвітні організації, приватні майстерні у цій країні також ліцензуються як освітні організації;

- в Японії отриманню ліцензії передуює створення колективного органу – освітньої корпорації, яка є частиною Хартії освітніх корпорацій Японії, передуює отриманню ліцензії; тобто, освітню організацію створює освітня корпорація, а ліцензія при цьому є колективною;

- надання дозволу на реалізацію освітньої діяльності розглядається спільно зі професійними співтовариствами (Бельгія, Німеччина, Іспанія, Канада, Норвегія, Франція, Чехія, Швейцарія, Південна Корея) [1].

Окрім того, у Японії й Норвегії використовують механізм ліцензування вчителів через подання заявки у єдину систему. До роботи допускаються лише зареєстровані особи, які мають відповідні ліцензію чи сертифікат, тобто є сертифікованими фахівцями. У той же час самі школи обирають кандидатів із затвердженого переліку, які пройшли ліцензування [1].

В Україні, Російській Федерації видача дипломів державного зразка можливе після акредитації, що передбачає оцінювання освітніх програм та освітньої діяльності за ними на предмет забезпечення якості вищої освіти. Аналогічна процедура, яка підтверджує, що освітня діяльність відповідно до освітніх стандартів передбачається в 26 з 34 країн ОЕСР.

Науковий і практичний інтерес з точки зору розвитку освіти України у галузі ліцензування освітньої діяльності має досвід Республіки Польща. Законодавством Польщі не передбачено, що освітня діяльність у сфері вищої освіти повинна ліцензуватися. Але не зважаючи на достатньо широку автономію є певне державне регулювання даної діяльності. Згідно статті 53 Закону Республіки Польща «Закон про вищу освіту і науку» рішення про надання дозволу приймається Міністром з вищої освіти після висновку Польської акредитаційної комісії про можливість започаткування освітньої програми та іншого Міністра з яким спільно координується діяльність закладу вищої освіти. Отримання дозволу на започаткування освітньої програми, і зокрема освітніх програм підготовки вчителів, в галузі медицини, стоматології залежить від оцінки ЗВО за науковими категоріями (А+, А, В+, В). При цьому заклад освіти, який відкрив освітню програму певного спрямування на певному рівні освіти, не може подавати заявку на дозвіл щодо відкриття освітньої програми, що матиме подібну назву за даним спрямуванням, або програму якої визначатимуть однакові результати навчання, що забезпечуватимуться подібними за змістом дисциплінами. Законом визначено, що такий дозвіл ЗВО має отримати мінімум за шість місяців до початку освітньої діяльності за даною освітньою програмою. Міністром з вищої освіти може бути прийняте рішення про відмову, якщо станом на день подання заявки освіта в даній галузі навчання не відповідає соціально-економічним потребам Республіки Польща.

При започаткуванні освітньої програми заклад повинен мати в своїй наявності певне кадрове забезпечення, матеріальну базу, а також розроблену освітню програму й навчальний план. Основна увага при започаткуванні освітньої програми приділяється кадровому забезпеченню, яке передбачає наявність трьох докторів наук або осіб, що мають академічне звання професора, та 5 кандидатів наук (докторів філософії) за науковими спеціальностями, що відповідають освітній програмі. При формуванні групи, на яку буде покладено відповідальність за підготовку бакалаврів й магістрів із практичним спрямуванням, законом про вищу освіту Польщі дозволено замінити доктора наук або осіб з академічним званням професора двома кандидатами наук (докторами філософії), які мають значний професійний досвід за межами закладу освіти, пов'язаний з освітньою програмою. В штат такої групи замість кандидата наук (доктора філософії) можуть увійти дві особи, що мають ступінь магістра за професійним спрямуванням, володіють

значним професійним досвідом практичної роботи, пов'язаний з освітньою програмою. Причому, чисельність осіб зі практичним професійним досвідом роботи, що замінюють докторів наук або докторів філософії не може перевищувати 50% від штату групи [5]. При цьому науково-педагогічні працівники, що увійшли в дану групу, мають працювати в зазначеному закладі за основним місцем роботи і не можуть входити в будь які групи за іншими освітніми програмами ні в даному навчальному закладі, ні в будь якому іншому навчальному закладі Республіки Польща. Дуже велика увага надається наявності й відповідності наукових праць (статей, монографій) освітній програмі. Чисельність здобувачів вищої освіти за кожною освітньою програмою не є чітко встановленою, а входить до загальної максимальної чисельності здобувачів освіти освітнього закладу та має плаваючий характер залежно від рекрутингової кампанії. Проте кількість здобувачів вищої освіти державного закладу вищої освіти, що навчаються на денній формі навчання, не може бути меншою за тих, що навчаються на заочній формі.

Рішення про відкриття освітньої програми приймає вчена рада факультету та схвалюється загальною вченою радою закладу освіти. Після чого розробляється освітня програма, яка містить результати навчання, що забезпечують компетентності для певної групи напрямів (інженерної, гуманітарної, економічні). Чіткі стандарти вищої освіти в Польщі розроблені за медичними, медико-психологічними, ветеринарними та архітектурним напрямками, а також при підготовці вчителів для загальноосвітніх закладів. Освітньою програмою також передбачений перелік дисциплін та опис структурно-логічної схеми співвідношення результатів навчання, компетентностей та дисциплін, що забезпечують формування даних компетентностей. До освітньої програми, що передбачає отримання професійного звання в області інженерної освіти, є додаткова вимога щодо обов'язкового блоку практичного стажування у роботодавця обсягом не менше трьох місяців (одного семестру). Пізніше на основі освітньої програми розробляється навчальний план [5].

Освітню програму та навчальний план також затверджує вчена рада факультету, де започатковується програма, та схвалюється вченою радою закладу вищої освіти. Ректор закладу упродовж місяця після початку освітньої програми повідомляє про початковий етап освітньої діяльності Міністерство науки та вищої освіти та інше міністерство, яке спільно координує діяльність за цією освітньою програмою, а також Польську акредитаційну комісію. Міністр з

питань вищої освіти вправі прийняти рішення про зупинення або призупинення дозволу на діяльність закладу вищої освіти за освітньою програмою якщо заклад не виконує вимог до проведення даної освітньої діяльності, в тому числі при зміні статусу зайнятості осіб, що входять в групу, на яку покладена відповідальність за підготовку фахівців. Рішення про анулювання або призупинення дозволу на проведення діяльності за освітньою програмою на певному рівні та профілі освіти також може бути прийняте Міністром з питань вищої освіти у зв'язку з негативною оцінкою Польської акредитаційної комісії освітньої програми. Про прийнятті рішення Міністр з питань вищої освіти повідомляє Польську акредитаційну комісію [5].

Заклад вищої освіти може повторно заявити про отримання дозволу на освітню діяльність за даним напрямком не раніше ніж через 24 місяці з дати закінчення терміну дії або анулювання дозволу. Якщо рішення про анулювання або призупинення дозволу було прийняте Міністром з питань освіти, то заклад освіти має право заявити про започаткування відповідним факультетом іншої освітньої програми на рівні та профілі навчання не раніше ніж через 12 місяців після прийнятого Міністром рішення. Заклад освіти втрачає право набору за освітньою програмою, якщо упродовж двох років з кінця семестру, в якому був здійснений останній набір, не здійснювався набір на певному рівні й профілі. Право на проведення освітньої діяльності втрачається після закінчення циклу навчання на цьому рівні та профілі освіти [5].

У даному науковому дослідженні проведено узагальнення наявних у розвинених державах світу інструментів підвищення рівня і якості освіти, що репрезентує рисунок. Запропоновано основні принципи удосконалення та здійснення ліцензійної діяльності ЗВО. В сучасних умовах серед основних інструментів регулювання освітнього процесу в Україні мають стати: широке запровадження інформаційних систем, баз даних, підвищення показників безпеки, розкриття творчого потенціалу особистості, запровадження проектного підходу й формування інноваційних освітніх кластерів, створення бізнес-інкубаторів, реалізація принципів студентоцентрованого навчання, ліцензування освітніх програм на основі кращого міжнародного досвіду й підвищення показників якості освіти. Така оновлена система удосконаленого освітнього процесу повинна гарантувати студентам захист персональних даних, безпечне і якісне навчання, успішне працевлаштування й збалансовану оплату за навчання, відповідати вимогам та

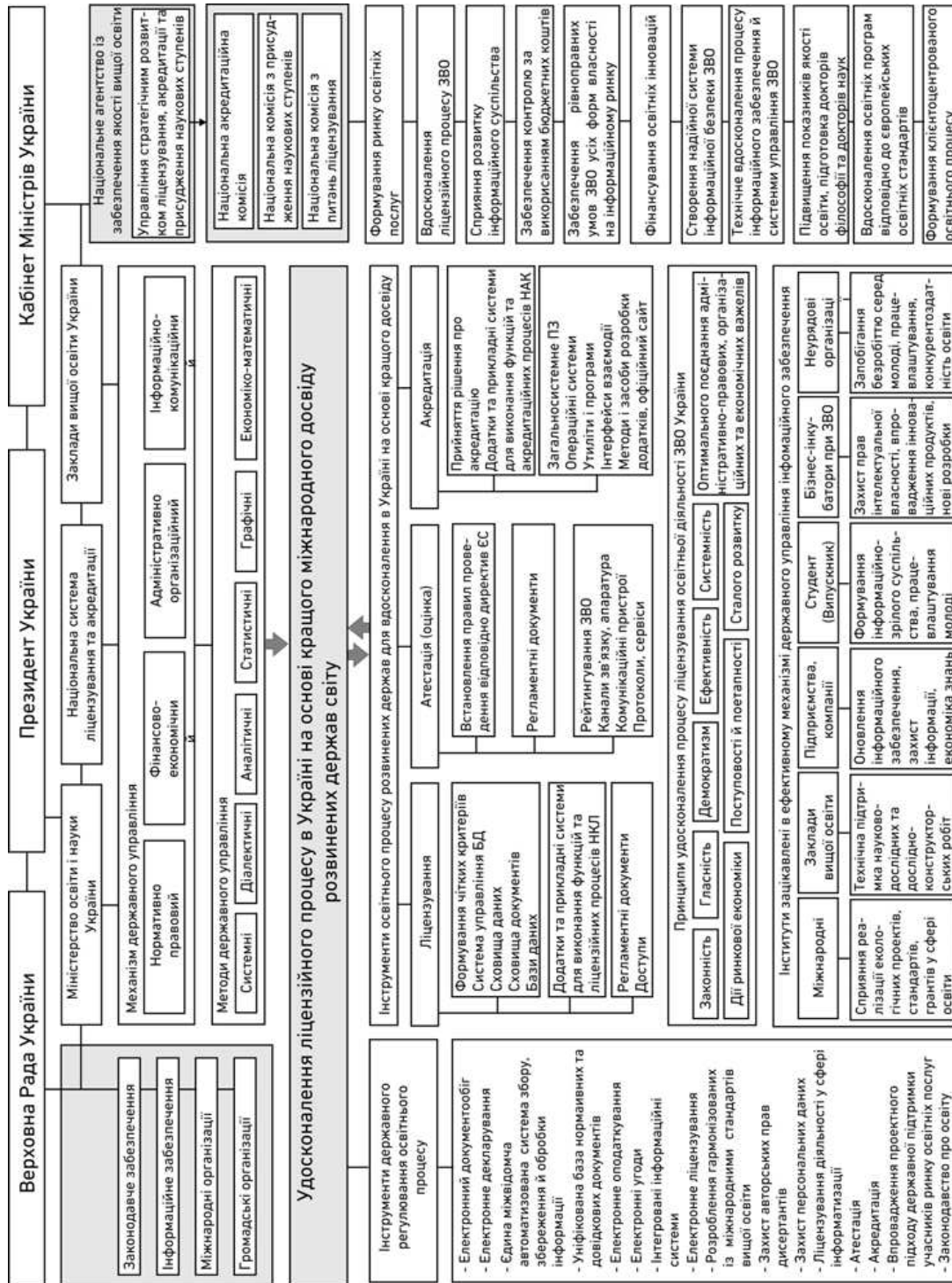

Рисунок. Організаційно-економічний механізм удосконалення ліцензійної діяльності ЗВО України

стандартам Європейського Союзу, європейському законодавству. Організаційно-економічний механізм ліцензійної діяльності ЗВО в Україні повинен охоплювати такі методи державного регулювання як системний, аналітичний, діалектичний, статистичний, графічний, економіко-математичний. В цілому механізм державного регулювання ліцензійного процесу ЗВО має містити такі важливі складові як нормативно-правове, фінансово-економічне, адміністративно-організаційне, інформаційно-комунікаційне забезпечення.

Висновки. Таким чином, система ліцензування України у останні роки зазнала трансформації, за своєю сутністю наближається до процедури ліцензування у розвинених державах світу, спрямована на вирішення проблем, пов'язаних із захистом інтересів споживачів освітніх послуг й націлена на зменшення можливих ризиків: іміджевих (для ЗВО), репутаційних (для викладачів), а також організаційних і юридичних ризиків (для здобувачів), пов'язаних із придбанням неякісних освітніх послуг. Варто зазначити, що сьогодні, задля успішного вирішення поставлених завдань щодо підвищення якості освіти, необхідні поєднання зусиль як ЗВО, так й урядових та неурядових організацій, широких верств населення всіх держав світу в контексті підвищення рівня, безпеки, якості та значення освіти у глобальному масштабі. Запропонований у даному дослідженні організаційно-економічний механізм удосконалення ліцензійної діяльності ЗВО України на основі міжнародного досвіду дозволить сформувати надійний ринок освітніх послуг й підвищити якість національної освіти.

1. Каракчиева И. В., Южакова Т. В. Лицензирование и аккредитация особенности государственного регулирования в странах Организации Экономического Сотрудничества и развития. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/litsenzirovanie-i-akkreditatsiya-osobennosti-gosudarstvennogo-regulirovaniya-v-stranah-organizatsii-ekonomicheskogo> (дата звернення: 29.12.2019). 2. Савенкова Т. И. Высшее образование в Эстонии. *Молодой ученый*. 2014. № 4.2. С. 5–8. URL: <https://moluch.ru/archive/63/10205/> (дата звернення: 29.12.2019). 3. Якимчук А. Ю. Інтернаціоналізація діяльності сучасного університету: імплементація заходів підвищення якості освіти. *Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти – III* : зб. статей / відповідальні редактори Т. Фініков, Р. Сухарські. Варшава : Wydział «Artes Liberales» UW. 2019. 412 с. С. 122–130. ISBN 978-83-63636-84-5. 4. Якимчук А. Ю. Досвід

акредитації ВНЗ Польщі (на прикладі Варшавського університету). *Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад: очікування та реалії* : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (29-30 листопада 2017 р. Рівне-Луцьк). Рівне : Волин. обереги, 2017. 264 с. С. 231–235. **5.** Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce : Закон Республіки Польщі, від 20 липня 2018 року. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/T/D20181668L.pdf> (дата звернення: 29.12.2019). **6.** Economic growth: macroeconomic effects of Public Borrowings at the global level / Zoriana Buryk, Vitalii Bashtannyk, Faig Ragimov. *Problems and Perspectives in Management*. Volume 17, Issue 3, 2019, pp. 169–183. **7.** Onyshchuk S., Buryk Z., Knysh P. Management of the economic potential of territories in the context of sustainable development: case of Ukraine. *Problems and perspectives in management*. 2019. Vol. 17, Issue 4, pp. 13–25. **8.** Забезпечення якості освіти: теорія та практика : колективна монографія / під заг. ред. Н. В. Житник. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2011. 300 с. **9.** Климова А. Государственное регулирование хозяйственной деятельности высших учебных заведений Украины на примере лицензирования образовательной деятельности. *International Journal of New Economics and Social Sciences*. 2017. Вип. 2 (6). С. 349–358. **10.** Никифоров Н. Болонские решения как регулятивы законодательной деятельности стран Балтии: доступность высшего образования. *De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności*. № 2(1). 2015. С. 25–31. URL: https://desecuritate.uph.edu.pl/images/De_Securitate_NUMER_2_1_2015.pdf (дата звернення: 29.12.2019). **11.** Международные практики применения механизмов лицензирования и аккредитации, используемые для государственного регулирования в сфере образования. *Бюллетень о сфере образования*. 2015. № 3. URL: <http://ac.gov.ru/files/publication/a/4974.pdf>. (дата звернення: 29.12.2019).

REFERENCES:

1. Karakchieva I. V., Yuzhakova T. V. Litsenzirovanie i akkreditatsiia osobennosti hosudarstvennoho reholirovaniia v stranakh Orhanizatsii Ekonomicheskoho Sotrudnichestva i razvitiia. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/litsenzirovanie-i-akkreditatsiya-osobennosti-gosudarstvennogo-regulirovaniya-v-stranah-organizatsii-ekonomicheskogo> (data zvernennia: 29.12.2019). **2.** Savenkova T. I. Vyssee obrazovanie v Estonii. *Molodoi uchenyi*. 2014. № 4.2. S. 5–8. URL: <https://moluch.ru/archive/63/10205/> (data zvernennia: 29.12.2019). **3.** Yakymchuk A. Yu. Internatsionalizatsiia diialnosti suchasnoho universytetu: implementatsiia zakhodiv pidvyshchennia yakosti osvity. *Innovatsiinyi universytet i liderstvo: proekt i mikroproekty – III* : zb. statei / vidpovidalni redaktory T. Finikov, R. Sukharski. Varshava : Wydział «Artes Liberales» UW.

2019. 412 с. С. 122–130. ISBN 978-83-63636-84-5. **4.** Yakymchuk A. Yu. Dosvid akredytatsii VNZ Polshchi (na prykladi Varshavskoho universytetu). *Finansova spromozhnist obiednanykh terytorialnykh hromad: ochikuvannia ta realii* : zb. materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (29-30 lystopada 2017 r. Rivne-Lutsk). Rivne : Volyn. oberehy, 2017. 264 s. S. 231–235. **5.** Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce : Zakon Republiki Polshchi, vid 20 lypnia 2018 roku. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/T/D20181668L.pdf> (data zvernennia: 29.12.2019). **6.** Economic growth: macroeconomic effects of Public Borrowings at the global level / Zoriana Buryk, Vitalii Bashtannyk, Faig Ragimov. *Problems and Perspectives in Management*. Volume 17, Issue 3, 2019, pp. 169–183. **7.** Onyshchuk S., Buryk Z., Knysh P. Management of the economic potential of territories in the context of sustainable development: case of Ukraine. *Problems and perspectives in management*. 2019. Vol. 17, Issue 4, pp. 13–25. **8.** Zabezpechennia yakosti osvity: teoriia ta praktyka : kolektyvna monohrafiia / pid zah. red. N. V. Zhytnyk. Dnipropetrovsk : IMA-pres, 2011. 300 s. **9.** Klimova A. Hosudarstvennoe rehulirovanie khoziaistvennoi deiatelnosti vysshikh uchebnykh zavedenii Ukrainy na primere litsenzirovaniia obrazovatelnoi deiatelnosti. *International Journal of New Economics and Social Sciences*. 2017. Vyp. 2 (6). S. 349–358. **10.** Nikiforov N. Bolonskie resheniia kak rehuliatyvy zakonodatelnoi deiatelnosti stran Baltii: dostupnost vyssheho obrazovaniia. *De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności*. № 2(1). 2015. S. 25–31. URL: https://desecuritate.uph.edu.pl/images/De_Securitate_NUMER_2_1_2015.pdf (data zvernennia: 29.12.2019). **11.** Mezhdunarodnye praktiki primeneniia mekhanizmov litsenzirovaniia i akkredytatsii, ispolzujemye dlia hosudarstvennogo rehulirovaniia v sfere obrazovaniia. *Biulleten o sfere obrazovaniia*. 2015. № 3. URL: <http://ac.gov.ru/files/publication/a/4974.pdf>. (data zvernennia: 29.12.2019).

Yakymchuk A. Yu., Doctor of Economics, Professor of Department of Public Administration, Documentation and Informational Activity;
Klimova A. V., Post-graduate Student, Head of the Department of Licensing and Accreditation (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

TOOLS FOR IMPROVING THE LICENSING SYSTEM OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE: ECONOMIC ASPECTS OF INTRODUCING INTERNATIONAL EXPERIENCE

According to the legislation of Ukraine higher education institutions (HEI) can start their activities only in the presence of licenses. Licensing is the proof of the law way to carry out activities to provide services for obtaining higher education at the level of state standards. The purpose of such licensing is to establish compliance with the program of activity of the declared status, to create equal opportunities for business entities in the market of educational services, to ensure the protection of the rights and legitimate interests of the state and its customers services. This article analyzes the experience of developed countries regarding the implementation of the licensing process institutions of higher education (educational organizations) and the prospects for its improvement in Ukraine. The educational process in any developed state is of great socio-economic significance, especially in modern conditions of decentralization of power, ensuring and increasing higher education quality. Now the education for youth and older people has been a stimulus for the development of the state, extremely noticeable role of education in the development of sectors of the national economy, the implementation of European integration processes, which is now moving Ukraine. That is why the socio-economic importance of education is now growing in the world, as a whole, the education of citizens can influence the processes of initialization of local initiatives, especially in modern conditions in Ukraine. On the basis of the European Union's experience, new trends in improvement of the Ukrainian licensing system of the state administration have been substantiated, and the need for changes in public policy to streamline the educational process in accordance with Concept of sustainable development on the conditions of increasing education quality. The new organizational and economic mechanism of licensing activity is formed in Ukraine.

***Keywords:* economic tools; licensing; accreditation; economics; international experience; higher education institutions.**

Якимчук А. Ю., д.э.н., профессор, профессор кафедры государственного управления, документоведения и информационной деятельности, Климова А. В., аспирант, заведующая отделом лицензирования и аккредитации
(Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

ИНСТРУМЕНТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ ЛИЦЕНЗИРОВАНИЯ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ: ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВНЕДРЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА

Согласно законодательству Украины высшие учебные заведения (ВУЗ) могут начать свою деятельность только при наличии лицензий. Лицензирование является доказательством законного осуществления деятельности по оказанию услуг высшего образования на уровне государственных стандартов. Целью такого лицензирования является установление соответствия программе деятельности задекларированного статуса, создание равных возможностей для хозяйствующих субъектов на рынке образовательных услуг, обеспечение защиты прав и законных интересов государства и его клиентов образовательных услуг. В данной статье анализируется опыт развитых стран по внедрению лицензионного процесса высших учебных заведений (образовательных организаций) и перспективы его совершенствования в Украине. На основе опыта Европейского Союза обоснованы новые тенденции совершенствования украинской системы лицензирования, а также необходимость внесения изменений в государственную политику в целях упорядочения образовательного процесса в соответствии с Концепцией устойчивого развития на условиях повышения качества образования. Предложен новый организационно-экономический механизм лицензионной деятельности.

Ключевые слова: экономические инструменты; лицензирование; аккредитация; экономика; международный опыт; высшие учебные заведения.
